

GORENJEJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5-60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v »Zvezdi«.

Izhaja vsako soboto
zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četr strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petlet-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravištvu naj se blagovoliijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvo pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvršijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

14. maj 1869.

Gorenji datum je za celokupno Avstrijo kakor tudi za vse poedine avstrijske narode zgodovinski dan prve vrste. Dá, smelo trdimo, v dobi zadnjih 100 let je 14. maj 1869 najimenitnejši dan v zgodovini Avstrije in njenih narodov. Takrat je v omračene naše pokrajine posijalo solnce omike in iz nje izvirajoče svobode. Takrat je bila Avstrija, ki je dotlej umirala v dvojnem davečem objemu avstrijskega birokratizma in rimskega klerikalizma, takorekoč v drugo rojena, od tedaj je pomlajena z mladeniško čilostjo nastopila pot splošne omike napredka in velikanskega razvoja, in potem tako krepko napredovala, da je zadobila v najkrajšem času čisto novo in lepše lice.

Dne 14. maja 1869 je potrdil naš cesar od državnega zbora sklenjeni novi zakon za ljudske (in meščanske) šole. In prav ta zakon je oni močni činitelj, ki je tako temeljito preobrazil Avstrijo, da se ji prejšnja, stara Avstrija niti z daleka ne more primerjati. Poprej odrevenelo in okostenelo ljudsko šolstvo, ki je slonelo na zastareli »politische Schulverfassung« (politični šolski osnovi) od 11. avg. 1805, se je na podlogi nove postave čudovito hitro premladilo in razvilo. Pač se je bilo že l. 1848 poizkušalo vdihniti avstrijskemu šolstvu novega, svežega duha, a ni šlo in ni šlo. Dá, celo se poslabšalo se je vsled onega nesrečnega konkordata, ki je dne 8. avg. 1855. l. izročil Avstrijo in v prvi vrsti avstrijsko šolstvo rimski móri. Takrat je postala avstrijska ljudska šola dekla in pastorka onega narodnjaškega duha, ki je v oni dobi iz Rima preko Dunaja in avstrijskih farovžev vel po naših pokrajinah. Učitelj pa je bil ponižen hlapec nadutih župnikov in kaplanov, ki so pometali žnjim huje nego z vaškim črednikom. Docela neumljivo je mlajšemu rodu današnjih dni, kako kruto so nekdanji župniki in dekanji gospodovali nad učiteljstvom, nad »šomastri«. A ne bomo širje opisovali onih žalostnih razmer — zadostuje naj, ako povemo — da je moral biti takratni »šomaster« v prvi vrsti ponižen sluga dekanov, župnikov in kaplanov, potem je moral znati nekoliko orgljati in

še skrbeti, da se pač ni zameril farovški kuharici — in šele nazadnje se mu je bilo brigati za šolo. Da so bili »šomastri« taki, je bila naravna posledica kakovosti učiteljstva samega. Ako je izpolnjeval gorenje pogoje — bil je dober — če je tudi sam le komaj toliko znal, kakor danes kak boljši učenček 2. razreda — pa če je bil sicer tudi največja propalica. In baš takim se je dostikrat godilo še najboljše — moških značajev pa je bilo med njimi kaj malo — ker so taki postali prav kmalu »žrtve razmer«. Ako pa je učiteljstvo slabo, kakšna more potem pač šola biti! In kaj naj se vzgoji v solah, ki so imele tako učiteljstvo! Z novim državnim šolskim zakonom od 14. maja 1869 so se prej tako obupne razmere obrnile na bolje. Od učiteljstva se je zahtevalo mnogo več izobrazbe in se jim je z ustanovitvijo učiteljske podala prilika, da so se mogli bolje izobrazovati in temeljiteje pripraviti za svoj vzvišeni poklic. In mera učiteljske izobrazbe se je pozneje še vedno razširjevala. Za učence ljudskih šol pa se je delotil mnogo višji cilj izobrazbi z uvedenjem novih učnih predmetov in poglobljenjem že prej uvedenih. Najvažnejša pa je bila uvedena šolska obveznost za vse sposobne otroke od 8. do 14. leta. In tako se je čudovito krasno razvilo naše ljudsko šolstvo, posebno po nekaterih deželah.

Porod novega zakona ni bil lahek. Ves klerikalizem se je dvignil proti njemu — in grmeli so proti njemu s prižnic in v shodih bolj nego proti Antikristu! V državnem zboru pa so se bile pravcate bitke s plamtečimi govori za in proti novemu zakonu. Kar je imela cerkev v Avstriji najizvrstnejših govornikov, poslala jih je v boj; takrat je bila menda prvič »vera v nevarnosti«. Škofje in kardinali so klicali v državni zbornici nebo in pekel na pomoč proti »hudočnim nakanam prostozidarjev« — a zaman! Zakonski načrt je bil vsprejet in je s cesarskim potrjenjem postal zakon. Da se znese v svoji brezmočni jezi, je nazadnje papež Pij IX. proklel novi zakon. Zaman! Avstrijsko šolstvo se je vsled novega zakona razvilo, kakor pomladno cvetje po toplem dežju — klerikalizem pa nikdar ni opustil svojega sovraštva do nove

šole in ruje že 40 let neprestano proti nji. Žal, da se mu je posrečilo že v marsikaterem oziru, odtrgati to in ono iz osnove našega šolstva. Ako pa pojde tako dalje, utegnemo doživeti, da ob petdesetletnici državnega šolskega zakona — l. 1919 doživimo njegov pogreb in uvedbo novega konkordata. Bodimo torej previdni v tem oziru ter čuvajmo dragoceno svobodno šolo. Upajmo pa tudi, da Bog ne črti naše uboge domovine tako hudo, da bi nas pahnil v pogubo novega konkordata in popolnega klerikaliziranja našega šolstva! —a—

Obrambeno društvo „Naša Straža“ — oživljeno.

Ko se je bil dne 11. novembra 1898, torej več kakor pred desetimi leti, sklical ustanovni shod „Naše Straže“, tedaj je zavladovalo veliko navdušenje. Iz vseh slovenskih pokrajin so se prijavljali pravi, idealni rodoljubi, tako da se je mogel dne 4. januarja 1890 že vršiti osnovni, a 14. januarja 1900 prvi občni zbor v Trstu. Občnega zbora se je udeležilo 60 članov, med njimi 14 iz Ljubljane. Občni zbor je vodil podpredsednik g. dr. Krisper iz Ljubljane, ker se je predsednik g. dr. Sušteršič — odpovedal. Društvo je imelo vse življenske pogoje, saj je šlo 1140 članov, med njimi 155 ustanovnikov. Gotovo jako lep začetek. Dohodkov je imelo novo društvo 7655 K 40 h, izdatkov pa 3603 K 82 h. Nočemo preiskovati in pogrevati, po čegavi krivdi je zaspala tako krvavo potrebna organizacija. Pozabimo in odpustimo, a oklenimo se z žarko narodno ljubavjo prerojene organizacije brez razlike političnega naziranja.

Dne 3. t. m. se je vršil ob zelo mnogoštevilni udeležbi v srebrni dvorani hotela „Union“ zopetni občni zbor obrambnega društva „Naša Straža“.

Podpredsednik dr. Krisper je pozdravil navzoče ter izrekel željo, naj bi prišlo do složnih sklepov. Razložil je zgodovino društva, katero je vsled političnih razmer bilo primorano omejiti svoje delo. Naglašal je, da je tako društvo za

PODLISTEK.

Puška št. 93.

Preprosti dogodek. Češki spisal Archleb Ludek.
Konec.

Postavili so ga pred vojaško sodišče.

Povedal je čisto vse po pravici. Dolgo zgodbo tega usodepolnega madeža in njegove sence. Niso mu verjeli. Nekateri so navajali celo vzrok, zakaj da je baje tako uničil. Iz maščevanja! Rekel da je baje naredniku v jezi: »Saj je to zadnjič! V tretjič!« In drugi dan ga je ustrelil.

Obdolženec se je opravičeval in trdil, da je to samo slučaj, da se ni sprožil petelin ob pravem času, in da ni mogel misliti, da se to zgodi nekoliko trenutkov pozneje samoobsebi. In vrhutega niti ni imel pri naskoku izstopiti iz vrste s pokvarjeno puško. Niti časa, niti te misli!

Skliceval se je nato, da je sam puškar označil to puško kot nerabno, zakaj mu je torej niso takoj vzeli ali zamenjali?

Zastonj!

Razsodba se je razglasila: — — — Dve leti v trdnjavo! In to z ozirom na olajšujoče okoliščine.

»Mamica, zlata moja mamica...« je zajokal pešec Cermak in modro nebo njegovih oči se je skalilo od povodnji solz, gorkih, tekočih. V njih je trepetala njegova duša, jokala je, plakala je z njim. Vojaški sodniki so vstali, jetnik Cermak je stopil iz sodne dvorane. Potem so ga odpeljali med — zločince! In v isti vojašnici, kjer je sodilo vojaško sodišče, je bil tudi v drugem delu poslopja osamel, teman kotiček s prazno posteljo, katerega so se ogibali vojaki še dolgo časa, v katerem je trpel nesrečni, modrooki fant. Zunaj na hodniku ni bilo že zdavnaj več puške št. 93. — Njeno mesto je bilo grozno prazno. Puškar jo je vzel narazen in odredil, da spada med staro železje. Kopito, ono osodepolno svetlopisano bukovo kopito, katero je zakrivilo toliko zla, je vrgel v ogenj. Puške št. 93, te igrače narave, ni bilo več, a pri polku se je govorilo o njej še dolgo časa. Nova

številka je bila popolnoma navadna in ni streljala svojih tlačiteljev.

Cermak ni dočakal, da bi ga izpustili iz zapore in da bi se zagledal svojo zlato mamico. Izjokal je svojo dušo s svojimi modrimi očmi in vsled žalosti umrl — med zločinci.

A na malem pokopališču trdnjave, skromno poleg zidu v kottička — prav kakor v življenju — leže njegove kosti.

Mati pa tam daleč, daleč joka, srce ji hoče počiti; kdo ji vrne sina, onega modrookega...

Že dolgo vrsto let se dela nato, da bi se pregledal in predelal zastareli vojaški kazenski zakon. Žrtve tega odlaganja pa se množe!

Gorenjci! Zahtevajte „Gorenjca“ po vseh gostilnah in kavarnah!

obmejne Slovence neobhodno potrebno in da bode skrbeti, da se ta prizadevanja v eni ali drugi obliki nadaljujejo in izvršujejo, nekaj se mora zgoditi brez dvoma, to je želja vseh strank. Blagajnik stolni vikar Smolnikar je dal pregled o stanju premoženja, katero je primeroma ugodno, ker znaša čisto 6663 K 67 vin. Po zelo stvarni in obširni debati, katere so se udeležili gg. Smolnikar, notar Svetec, dr. Lampe, župnik Vrhovnik, dekan Kolar, župnik Janez Kalan, odvetnik Vercajz, tajnik „Slovenske Matice“ Podkrajšek, dr. Aleš Ušeničnik in kanonik Šiška, se je sklenilo, da se en del gotovine razdeli prosilcem, ki so že dolgo časa to zahtevali. Sklenilo se je soglasno in v občo zadovoljnost, da se podeli: 1500 K „Katoliškemu političnemu in gospodarskemu društvu za Slovence na Korškem“ na roke odvetnika dr. Brejca, da jih porabi po svojem preudarku, — 2600 K za zgradbo društvenega doma v Št. Ilju v Slovenskih Goricah na roke blagajniku Žebotu, — 1500 K družbi sv. Cirila in Metoda za zgradbo šole v Marenbergu. Ostanek glavnice se pridržijo še nadalje v blagajni.

Imenovani predlagatelji so potem razpravljali o prihodnosti društva ter poudarjali, da je treba za daljne korake še razgovorov in ukrepov. Kanonik Šiška je stavil predlog, da naj ljubljanski člani društvenega načelnštva v dogovoru z merodajnimi osebami predložijo prihodnjemu občnemu zboru natančen načrt o prihodnjem delovanju. Tudi ta predlog se je soglasno sprejel. Podpredsednik se je po skoro dveurnem posvetovanju te skupščine v toplih besedah zahvalil vsem došlim skupščinarjem ter s posebnim zadovoljstvom konstatiral, da se je dosegla v tem oziru popolna složnost in navdušenje za nadaljno narodno-obrambno delo.

Gospodarski del.

Delovanje trgovske in obrtne zbornice v L. 1908.

Dalje.

Glede železniškega prometa mi je omenjati, da smo imeli ponovno priliko, posredovati pri železniških upravah v interesu ogroženih koristi naših interesentov. Povod posredovanju so dale deloma efektivne disparitete o vozninah, deloma pa ukrepi železniške uprave. V tem pogledu je bilo moč izposlovati nekaj vpoštevnihih prememb. Zbornica je nastopila proti odpravi povratnih vozovnic na južni železnici in se zavzela za ohranitev prejšnjih cen, odnosno za pridržanje stare uredbe časovnih vozovnic. V tem pogledu z ozirom na finančne potrebe prizadete železnice ni bilo možno izposlovati ugodnih rezultatov. Posebej mi je omeniti tarifarične zadeve, ki je daleč segajoče važnosti tako za lesno produkcijo, kakor za tostročno industrijo in trgovino v deželi. Klasifikacija lesnih izdelkov, uvrščenih pod pozicijo 17, ni srečna in zlasti ne dosledno izvedena. Meseca junija se je pa na mah povsem nepričakovano izvršil prevrat glede tarifiranja testonov, tavolet in pacchi na ta način, da se je proti uvedeni, leta in leta obstoječi praksi zahtevalo ob nakladanju v zaprte vozove — in edino taka špedicija je valed kakovosti teh vrst efektivno mogoča — 10% povišek. Naštete vrste so jako važen eksporten predmet; povišanje tarifa je bilo tem občutnejše, ker je nepričakovano zadelo interesente v času pojemajoče konjunkturo. Razmere so se poslej valed bojkota v Turčiji in siciliske katastrofe za lesno trgovino le še poslabšale. V obrambo ogroženih interesov naše dežele se je zbornica takoj obrnila do vseh odločilnih mest v utemeljenih vlogah ter poskrbela za osebno intervencijo. Žalibog doslej po preteku pol leta to pereče vprašanje še ni rešeno navzlic večkrat ponovljeni intervenciji, marveč se še vedno vrši pri interesentih tako slabo zapisane »poizvedbe«. Če bi proti pričakovanju in kljub temu, da se je zadeva tudi od gotovih merodajnih mest priporočala v upoštevanje, ne prišlo do zadovoljive odločitve, utegnejo nastati za to stroko lesne obrtnosti usodne posledice.

Tičoč se osebnega prometa na naših progah, smo obrnili pozornost prizadete železniške uprave na še vedno slabo ustrezajoči vozni red na progi Zidani most-Zagreb in predlagali potrebama prometa primerno izpopolnitev. Kajoč na slabo frekvenco je železnična uprava odklonila pomnožitev voznih prilik. Z zadovoljnostjo pa konstatiram, da je imelo večletno prizadevanje izboljšati potne prilike na progi Ljubljana in Trst končno vendar uspeh: v kratkem času bo na tej progi v obeh smereh pričel voziti nov vlak z itinererjem, kakov se ga je želelo.

Tičoč se novih železniških projektov, mi bodi dovoljeno omenjati, da se je v jeseni vršila revizija trase za postavno zagotovljeno belokranjsko železnico. Ob priliki komisijonalnih razprav je imela zbornica priliko po svojih zastopnikih zavzemati se

za gradnjo te proge na način, ki se utegne najbolj skladati nele z gospodarskimi lokalnimi interesi, marveč tudi ustrezati prometnim interesom dežele Kranjske in države. Izjava, podana prigodom te komisije, je razvidna iz zapisnika in se giblje v mejah načelnega zborničnega sklepa, prevzeta je tudi v naše poslovne poročilo. O tem, da sem imel priliko zavzeti se v železniškem svetu za pravice zborničnih delegatov kot polnopravnih članov pri takih komisijah, sem imel že čast poročati. Ob isti priliki sem v železniškem svetu stavil in utemeljeval tudi predlog glede predmetne železnice; predlog se v jema s stališčem, ki ga zbornica soglasno zavzema v tem vprašanju.

V minulemu letu je zbornica kakor prejšnja leta imela priliko, podajati izjave, odnosno predlagati poročila upravnim oblastvom vseh instanc. So to deloma izjave, ki jih oddaja zbornica od slučaja do slučaja navadno ob prilikah, ko gre za pojasnitev raznih trgovskih obrtnih in industrijalnih predmetov. Napredujoči razvoj provzroča sampsobi, da se tovrstni, rekel bi, tekoči posli množe redno od leta do leta, prav tako, kakor se vedno množi delo v zbornici vsled tega, ker se tudi drugi uradi in javni faktorji vedno česče obračajo v najrazličnejših zadevah do zbornice. Grō: tega dela je nujnega značaja, odpravljati je torej treba te posle predsedništvu in tajništvu. Razume se samoposebi, da narašča v zbornici informativna služba, v vedno obilnejši meri se obračajo interesentje do zbornice pismeno ali še česčeje osebno.

Vodilo bi preveč v detajl, če bi se hotel tudi le kurzorično dotakniti posameznih strok zborničnega delokroga. Naj omenim le nekatere poglavitne stvari, s katerimi se je zbornica pečala preteklo leto. Zbornica je podala priporočilno izjavo glede ustanovitve obrtnega sodišča v Ljubljani in njega uredbe. Potrebo take institucije je podprla s statističnimi dati, ki kažejo številnost obrtnih in trgovskih podjetij in množeče se število uslužbencev. Predlagala je, naj delokrog novega sodišča obširja mesto Ljubljano in sodni okraj okolica ljubljanska.

Konec prihodnjit.

Špekulacija na podraženje kruha. Amerikanski jud Paten v Čikagi je pokupil s svojimi agenti zadnji čas silne množine pšenice s tem namenom, da jo zmanjka v trgovini ter ta čas on ceno pšenici vzdigne, kakor bode hotel, ter bi s tem neznano odr revnejše ljudi. Kakor se čuje, je ondotni kongres (ljudski zastop) sprejel predlog, da se prepove borzna terminska kupčija z žitom. Terminska kupčija je namreč v navadi po borzah (tržiščih) velikih mest, da kupujejo špekulantje-kapitalisti žito od takih ljudi, ki ga niti nimajo ali pa še celo ne poznajo, za dva, tri ali tudi več mesecev naprej. Ko je treba žito izročiti, tedaj nastane dirindaj med judi, kakor ob času babilonske zmešnjave, in ti zvišujejo ali znižujejo ceno žitu in kruhu na eni strani v škodo kmetu kot pridelovalcu-producentu, na drugi delavcu-konsumentu. Čas bi bil, da se tudi v Avstriji prepove ta kupčija. Zdi se nam pa, da imajo nekateri gospodje velik respekt pred krivimi nosovi.

Trgovska pogodba z Rumunijo naše države določa na škodo avstrijski živinoreji v našo državo uvoz sledečega števila živine:

	goved	prašičev	ovac
v prvem letu 1909	10.000	50.000	100.000
„ drugem „ 1910	12.000	60.000	100.000
„ tretjem „ 1911	15.000	70.000	100.000
„ četrtem „ 1912	20.000	90.000	100.000
„ petem „ 1913	22.800	90.000	100.000
„ šestem „ 1914	25.000	90.000	100.000
„ sed. — devet. l. 15—17	35.000	120.000	100.000

Uvoz se bode vršil samo z zaklano živino; pregledali bodo meso na meji avstrijski živinozdravniki. Za avstrijske živinorejce je pač lepa tolažba, da se bode od leta do leta uvažalo v državo vedno več mesa in živine, namesto nasprotno, da bi prosperovala domača živinoreja. Seveda v Avstriji je bolj potrebno podpirati, bogate, aristokratske lovce, kakor pa kmeta. Kakor se čuje, dovoli vlada 400.000 K (štiristo tisoč kron) samo za lovsko razstavo na Dunaju, katera se vrši drugo leto. Pač srečni časi za kmeta v času nemaško-klerikalno-kooaliranih vlad, katerim je bolj na srcu lovski blagor bogatinov, kakor pa trdno ohranjen kmečki stan.

Tedenski sejem v Kranju dne 10. maja 1909. Prignalo se je — konj, 105 glav domače goveje živine, — glav hrvaške goveje živine, 8 domačih telet, — hrvaških telet, 243 domačih prašičev, — hrvaških prašičev, 2 domačih ovac, — hrvaških ovac, — koz, — buš in — bosanskih volov. — Pitani voli 100 kg 64—68 K, na polovico 100 kg 58—60 K, za pitanje 100 kg 52—54 K, kumerni 100 kg 36—40 K. Pšenica K 13—, proso K 7-75, rž K 10—, oves K 9—, ajda K 8-50, repno seme K 80—, fižol ribničar K —, mandalon K —, koks —, krompir K 2— za 50 kg, seme dom. detelje 45 vin.

:: Našim rodbinam priporočamo ::

Kolinsko cikorijo!

Poučni listek.

Nekoliko o naši ustavi.

Dalje.

Razen tega ima pa v tujih državah tudi konzularne urade, ki imajo v prvi vrsti skrbeti za trgovinske zadeve naše države. Pri tem zopet razločujemo generalne konzule, konzule, pod- ali vicekonzule in konzularne agente. Vsak teh zunanjih zastopnikov zastopa nasproti tuji državi Avstrijo in Ogrsko, oni so avstrijski in ogrski konzuli itd. obenem.

2. vojne zadeve. Avstrijska in ogrska vojska kakor tudi obe mornarici sta skupni. 1. Novince (rekrute) pa vendar vsako leto dovoljuje avstrijski in ogrski državni zbor posebej, ravnotako sklepa vsak državni zbor posebej o načinu izpolnjevanja vojne službe, n. pr. ali naj se uvede dveletno vojaško službovanje ali ne.

3. finančne zadeve glede onih izdatkov, ki se porabijo za skupne zadeve, kakor stroški za vojaštvo, za diplomatska zastopstva i. t. d.

Za te skupne zadeve imamo tudi tri skupna ministrstva, in sicer ministristvo zunanjih zadev, državno vojno ministristvo s posebnim oddelkom za mornarico, kojemu načeljuje kak admiral, ter skupno finančno ministristvo.

Leta 1878 je naša vojska zasedla Bosno in Hercegovino in naša monarhija je prevzela upravo v teh dveh deželah, oktobra lanskega leta sta se pa ti dve deželi anektirali, to je: pridružili skupni državi. Ti dve deželi sta tudi v državni carinski zvezi, imata iste poslednje (indirektne) davke n. pr. davek na zganje, sladkor i. t. d. ter tudi isti denar, kakor ga imata avstrijska in ogrska država ali, kakor se imenujeta ti dve državi po navadi »avstrijsko-ogrsko monarhija«, ker imata obe istega vladarja ali monarha. Najvišjo upravo v teh dveh sedaj anektiranih deželah vodi tudi skupno finančno ministristvo, gledé zakonodaje o notranjih zadevah bo pa sklepal deželni zbor, ki se snide še to leto.

Vsakemu skupnemu ministristvu načeljuje minister, t. j. minister zunanjih zadev, skupni vojni minister in skupni finančni minister, ki se imenuje cesarski in kraljeviski, s čimer se hoče naznačiti, da zastopa vsak dve zase popolnoma ločeni državi, namreč avstrijsko in ogrsko.

Zgoraj smo omenili, da nosita obe državi nekatere izdatke skupno. Kako se pa določi, koliko da plača Avstrija, koliko pa Ogrska? Prav lahko bi se to preračunilo, če bi se vzelo za podlago število prebivalcev v vsaki državi, toda s tem Ogrri niso zadovoljni. Oni so si sestavili poseben ključ, po katerem vselej prisilijo našo državno polovico, da določi svoj znesek za skupne stroške. To razmerje se določi vsako deseto leto po zastopstvih obeh držav, ki izvolita v ta namen vsako posebno kvotno deputacijo. Seveda mora cesar potrditi ta sklep.

Če se pa državni zastopstvi oziroma kvotni deputaciji se moreta zjediniti glede prispevkov posameznih držav k skupnim potrebščinam, tedaj določi razmerje, po katerem naj plačuje Avstrija in Ogrska, ali takozvano »kvoto«, cesar sam, toda le za eno leto vselej. Tako sedaj že več let cesar določuje kvoto, in sicer plačuje od l. 1898 sem Avstrija 66⁴⁰/₁₀₀ percentov, Ogrska pa 33⁴⁰/₁₀₀ percentov k skupnim izdatkom. Pri tem vidimo, da mi plačujemo še enkrat toliko kakor Ogrri za vojaštvo in druge skupne zadeve. Vpoštevati pa moramo še to, da se skupni izdatki v prvi vrsti pokrivajo iz dohodkov carine, in šele, kar zmanjka, se po zgorjem razmerju razdeli na obe državni polovici. Ako pomislimo, da je Avstrija veliko bolj odprta zunanjemu svetu nego Ogrska, da se v Avstrijo tudi radi bolj razvite industrije veliko več uvažajo, in sicer v razmerju 75:25; lahko izprevidimo, kako dobro so si postlali Ogrri.

Kdo pa daje postavbe glede zadev, ki so obema državam skupne, kdo sklepa zlasti o proračunu za skupne zadeve? V to so poklicane tako imenovane delegacije. Imamo dvojje delegacij, in sicer avstrijsko in ogrsko, vsaka delegacija obstoji iz 60 državnih poslancev.

Avstrijsko delegacijo (avstrijske delegate) voli izmed sebe vsako leto državno zastopstvo, in sicer dve tretjini zbornica poslancev, eno tretjino pa gospodarska zbornica. V zbornici poslancev se volijo delegatje tako, da volijo poslanci vsake dežele posebej določeno število delegatov, n. pr. kranjski poslanci 1, stajerski 2, koroski 1, istrski 1, goriški 1, tržaški pa tudi 1 delegata. V gosposki zbornici se pa voli iz cele zbornice. Na Ogrskem se tudi volita dve tretjini iz zbornice poslancev, ena tretjina pa iz gosposke zbornice ali zbornice magnatov, in sicer vselej iz cele zbornice.

Delegaciji ne zborujeta skupno, temveč vsaka zase, in sicer ponavadi eno leto na Dunaju, drugo pa v Budimpešti. Skupno ministristvo predloži vsaki delegaciji posebej enake predloge, o katerih se sklepa posebej. Ti sklepi se pismeno sproče drugi delegaciji. Vsaka delegacija sme predlagati, da se o kakem predlogu skupno glasuje. Tak predlog kake delegacije se sploh ne more zavrniti od druge delegacije, če se je pismeno trikrat kak sklep spročil, pa se vseeno še ni moglo doseči soglasje med delegacijama.

Zneski proračuna, ki jih skleneta delegaciji, se morajo po kvotnem razmerju postaviti v proračuna državnih polovic in državna zbora nista upravičena, kaj premeniti na številkah skupnega proračuna.

Vse sklepe delegacij mora potrditi cesar, da imajo zakonsko veljavo.

Razven teh skupnih zadev imamo pa še nekatere, ki se sicer ne upravljajo skupno, pa se vendar v obeh državnih polovicah morajo obravnavati po enakih načelih. Take zadeve so:

1. carinski zakoni (postave o colnini):

2. nekateri neposredni davki (na sladkor, žganje in pivo);

3. novčni (denarni) zakoni.

Avstro-Ogrska z okupiranimi deželama Bosno in Hercegovino vred tvorijo skupno carinsko ozemlje. Ako se hoče skleniti kaka carinska pogodba z drugo državo, n. pr. z Nemčijo ali Rusijo, tedaj se stavi vladni na Dunaju in v Budimpešti sporazumno enaka zakonska predloga, ki se predložita državnima zastopstvom na Dunaju in v Budimpešti. Vsaka zbornica sklepa o predlogu popolnoma samostojno. Če se predlog sprejme v obeh državah in ga cesar za vsako državo posebej potrdi, dobi zakonsko veljavo v Avstriji in na Ogrskem.

Obe državi imata tudi isti denar, vendar se pa n. pr. o valuti ne sklepa v delegacijah, temveč v vsakem državnem zboru posebej.

Pa tudi državni temeljni zakon iz 1. 1867 o državnem zastopstvu je doživel že več občutnih izprememb. Z zakonom z dne 2. aprila 1873, št. 41 drž. zak., so se uvedle direktne volitve v državni zbor, torej ne več potom deželnih zborov, s postavo z dne 14. junija 1896, št. 169 drž. zak., pa se je uvedla takozvana peta kurija, s postavo z dne 26. januarja 1907, št. 17 drž. zak., pa se je uvedla splošna in enaka volilna pravica.

Dalje prih.

Črtica iz septemberskih dogodkov.

Dalje.

Omenili smo to že enkrat, ali ker je to za avstrijsko pravosodje tako kuriozno, da nam marsikdo na prvo besedo ne more verjeti, omenjamo to izredno nadarjenost preiskovalne oblasti še enkrat na tem mestu. Ob tej priliki se spominjamo tudi še Podrčaja, ki ga takrat sploh v Ljubljani ni bilo, pa naj je kljub temu kriv vsega, kar se je v njegovi nenavzočnosti v Ljubljani vršilo. Nadalje tudi Esta, o katerem je ena priča že pri preiskavi odločno izpovedala, da ni bil on tista oseba, ki je prišla k Bambergu ter zahtevala odstranitev nemške besede «vom» iz napisne table. Že iz teh posrednih slučajev vsakdo lahko presodi, ali se je uvodna preiskava vršila površno, kakor so zagovorniki opetovano kritizirali, ali se je vršila strogo po določilih kazensko-pravnega reda, kakor sta predsednik senata in državni pravdnik trdila. Če si pokličemo v spomin vse dosedanje črtice, mislim, da smo že z njimi dokazali, da o kakem javnem nasilstvu, združenim z grožnjo in izsiljevanjem, ne more biti govora, in drugič, da bi se moralo to, kar so posamezniki res storili, izločiti iz skupne obtožbe ter posamič obravnavati. To bi bila izmed vseh 22 obtožencev le ona dva iz «Katoliške tiskarne», ki sta sama priznala, da sta črke pri Mahru res odstranila, in pa Bukovnik, ki je tudi sam priznal, da je prinesel lestvo, raz katero so potem drugi odstranili Kastnerjevo tablo. Sestaviti bi se dal k večjemu še kvartet z Lotričem, ki je tudi sam priznal, da je vpil «nemške napise dol». O Kranjcu ni dokazano, da bi bil ubil reflektor pri Kendi, tako tudi ne pri Cerarju, da bi bil snemal reklamne table pri Kastnerju. Vsi ostali obtoženci pa so le v prijateljskem smislu njim znanim trdkam svetovali, naj rajše svoje nemške napise sami odstranijo, kakor da čakajo, da to delo morda drugi opravijo. V tem ozkem okviru se zrcali ogromna vsebina celega procesa, v kolikor se le ta namreč nanaša na hudodelstvo javnega nasilstva.

Preostane nam torej le še, da se seznanimo z glavnim smotrom tega «hudodelstva»: poškodba tuje lastnine po § 85 a k. z. Kako se je tukaj postopalo, to bide pravici in resnici naravnost v obraz. Predvsem se nam zdi, zelo sumljivo da so vsi na «poškodbi tuje lastnine prizadeti Nemci sami ocenili svojo škodo nad 50 kron, dasiravno se je pri glavni razpravi po izvedenih dognalo, da ni niti ena poškodba dosegla te svote! Zakaj so to storili in kako je prišlo do tega? Storili so to zato, — ta utis imamo — ker zakon določa, da je za znak hudodelstva potrebno, da znaša velikost škode nad 50 K. Kar je pod to mero, spada pod navaden prestopok po § 368 k. z. pod obtožbo.

Elbert je glede svoje napisne table pod prisego trdil, da jo je dal sele pred dvema letoma pri Eberlu prepleškati, zato da je vredna blizu 100 K. Eberle pa istotako pod prisego izpove, da on te table sploh še nikdar ni imel v rokah. To protislovje v izpovedbi obeh prič je povzročilo veliko senzacijo po vsi Ljubljani. Šele nato je Elbert priznal, da se je zmotil in da je dotično tablo že pred več leti prepleskal Kramarsič. Poleg te table pa si je hotel Elbert zaračunati tudi še reklamne table, ki niti niso bile njegova last. Ana Lassnik pa je celo zahtevala 60 K odškodnine, in sicer ker je pustila od vrat odstraniti reklamne napise; ker pa so se poznali sledovi teh tabel, bi bilo treba cela vrata prepleškati. Stori pa tega ni, pač pa naredila kar sama že naprej ceno za prepleskanje. Šele, ko je iz glasnega protesta od strani zagovornišтва spoznala, da s tem računom precej šepa, je svojo zahtevo umaknila. A najlepše pa je napravil sedanjí solastnik Mahrove sole, bivši topničarski nadporočnik Harman. On je ocenil svojo škodo za odstranjeni napis na 240 K. Zaračunal je 22 celih črk. Dr. Pegan pa je nato dognal, da 22 črk niti ni bilo, marveč le 18! Poklicana izvedenca sta konstatirala, da so bile črke k večjemu vredne 40 K! Dva dni pozneje pa se Harman zopet zglesi ter zahteva še odškodnino za luknje v zidu, ki so se napravile pri odstranjenju črk. Najbrže je mislil, da na ta način vendarle doseže za hudodelstvo potrebno velikost svote nad 50 K. Pa mu je posteno izpodletelo. Kajti polir Kranjske stavbne družbe je kot izvedenec izpovedal, da ta škoda znaša k večjemu 80 vinarjev. Zaradi teh 80 vin. pa so mogli izvedencu izplačati 8 kron pristojbine za pričevanje. Imenitno, kaj? Tudi Kendov ubiti reflektor je moral zlezti nizko pod mormirano ceno. Tako je «poškodba tuje lastnine izgubila značaj hudodelstva in se morala zadovoljiti le z značajem navadnega prestopka pe § 368 k. z.» Tako in s tem pa je bilo izbito glavno dno obtožnici in skozi to odprtino bi morali popadati v vodo vsi računi, ki so jih Nemci delali na medvedovo kožo. In vendar niso popadali vsi, le preveč jih je obviselo.

Konec prih.

Radovljiske novice.

— Mestni občinski zastop je imel dne 12. t. m. ob 6. uri zvečer sejo, v kateri je volil v odsek za pripravljala dela električne centrale župana dr. J. Vilfana in odbornika Iv. Vurnika. Slednjič je še rešil nekaj osebnih zadev.

— Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda je imela svoj redni letni občni zbor dne 12. t. m. ob 7. uri zvečer v restavraciji R. Kunstelj. Udeležba je bila izvanredno mnogobrojna, kar priča, da vedo radovljiske narodnjakinje uvaževati velikanski pomen tega prekoristnega društva. V odbor so bile voljene sledeče gospe in gospodične: gospe: F. Ahlinova, M. Huthova, E. Omanova (za Begunje), I. Šegova in dr. Vilfanova ter gospodični M. Medičeva in J. Resmanova. Konstituiranje se vrši pri prihodnji odborovi seji.

— Občni zbor radovljiske posojilnice se je vršil dne 13. t. m. ob mnogobrojni udeležbi delničarjev. O računskem zaključku omenjamo za danes le podpore, ki jih je ta občni zbor dovolil raznim korporacijam. Iz tega izkaza se jasno vidi, kako plodonosno je delovanje radovljiske posojilnice in kako krvavo greše oni kratkovidneži, ki nosijo svoje z žulji prislužene in od ust pritrpane prihranke v tuje posojilnice in hranilnice. Omenjamo le še, da je — lahko rečemo — glavna zasluga predsednika posojilnice dr. J. Vilfana, da so se podpore tako dobro in vse hvalevredno razdelile, ker jih je prav toplo zagovarjal. Podpore so sledeče: 11 požarnim brambam 330 K, društvu za promet ptujcev Bled 50 K, «knjižnici» na Breznici 150 K, šolskemu vodstvu na Breznici 30 K, šol. vodstvu v Ratečah 20 K, «Glazbeni Matici v Kranju 50 K, šola v Sv. Jakobu na Koroškem 50 K, akadem. društvo Triglav — Gradec 30 K, koroškim dijakom 30 K, «Javni ljudski knjižnici» v Radovljici 150 K, «dijaki kuhinji» v Kranju 100 K, «društvu za promet ptujcev» v Radovljici 200 K, «podružnici slov. plan. društva» v Radovljici 150 K, šoli v Lescah 20 K, za popravo brvi čez Savo na «Gmajni» 30 K, «Sokol» na Jesenicah 500 K, «Sokol» v Radovljici 200 K, «bralno društvo Triglav» v Radovljici 50 K, «Aljažev dom» 50 K, «Letoviško društvo» v Kranjski gori 100 K, «planinski podružnici» v Kranjski gori 100 K, «obrotno nad. šola» v Radovljici 200 K, c. kr. plet. šoli v Radovljici 100 K, vodovod na Breznici 300 K, «konjerejska zadruga» v Lescah 100 K; skupne podpore: 3090 K.

— «Konjerejska zadruga» s sedežem v Lescah se prav lepo razvija. Načeluje ji župan leski I. Zark, a duša celemu podjetju je okrajni živinozdravnik J. Stegu, ki je podjetje ustanovil, ki ga podpira s svojim strokovnim znanstvom najmarljiveje. V kratkem bodo dokončana potrebna dela za «društveni pašnik», kjer bodo nastanjene plemenske kobile. Pašnik se nahaja ob znanem «Sobčevem bajerju» in je vsled svoje izredno ugodne lege in svoje narayne raznolikosti kakor nalašč ustvarjen zato. Ker znašajo zadrugi deleži le po 20 kron, je upati, da se zadruga razširi na ves okraj in da pristopi vsak količnej zaveden in napreden kmetovalcc. Zadrugi sami želimo pa mnogo, mnogo uspeha.

— Redni letni občni zbor društva za privabitev tujcev se je vršil dne 3. t. m. v restavraciji R. Kunstelj. Predsednik L. Fürsager pozdravi najiskrenejše vse navzoče, spominja se v toplih besedah umrle članice gospe L. Homanove kakor tudi vseh odislih članov, posebno pa prvega društvenega predsednika c. kr. finančnega komisarja V. Zuna. Iz tajnikovega poročila posnemamo sledeče: Odbor je imel štiri seje, kjer so se reševale tekoče zadeve. Mnogo se je storilo za reklamo. Izdala se je posebna številka znane «Bäder- und Reise-Zeitung», kjer se opisuje društveni okoliš. V znanem albumu «Kranjska» je društvo objavilo sliko Radovljice. V raznih listih je odbor oglašil stanovanja za tujce društvenega okoliša, a v kratkem izda poseben prospekt tega okoliša. Odbor je nameraval zasadi ti zimo takozvani «jubilejni drevo» v Radovljici, a nenavadna zima je to preprečila. Sploh je odbor storil mnogo za udobnost tujcev. Žal, da ni našlo društvo v raznih slojevih prebivalstva onih priznanj, kakršna bi zaslužili, kajti le premnogi so mnenja, da bo tem večja draginja nastala, tim večja bo naval tujcev. Glavno delo odbora je pa v pretečenem letu obstojalo v pripravljanih delih za javno kopališče s proračunanim zneskom 10.000 K. V ta namen so se izdelali podrobni načrti, podrobni proračuni in predsedstvo se je obrnilo potom «deželne zveze» na ministrstvo javnih del, ker je znano, da ima to ministrstvo precej cvenka za prospeh tujkega prometa. Kljub temu, da je radovljiska občina bila pripravljena prevzeti del teh stroškov — okrog tretjine — je ministrstvo po preteku enega leta prošnjo odklonilo s pripombo, da za taka podjetja, ki niso za «internacionalni» interes — (menda zato ne, ker je na slovenskih tleh! Op. stavca) — ne more dajati podpor. S tem je društvo bogatejše na eni preizkušnji in slovenska javnost naj zve, kako se s Slovenci postopa, kadar kaj prosijo. — Poročilo se je z odobravanjem odobrilo. Poročilo blagajnika g. Fr. Jakliča izkazuje, da so bili dohodki tega leta prav pičli; ako bi ne priskočila društvu na pomoč slavna posojilnica v Radovljici z zneskom 400 K in mestna hranilnica s 60 K. Preostanka je v istini 213 K, a ti so že namenjeni za prospekt, tako da se troški krijejo z dohodki. — Mesto umrlega člana begunjskega župana F. Sodja se voli soglasno posestnik Fr. Avsenek iz Begunj. — Med raznimi nasveti omenjamo le sedeče: Na pripravnih mestih, tako v Lescah kakor tudi proti Begunjami se napravijo klopi, dalje se društvo obrne tako do županov kakor tudi do c. kr. okrajnega glavarstva s prošnjo, da potrebno ukrene, da se po posameznih vaseh vse potrebno ukrene glede zdravstvenih zadev. Ravnotako se naj deluje na to, da se v okraju doseže enotna vožna cena. — Po dokončanem občnem zboru zaključí predsednik zborovanje s pozivom, da naj deluje vsak član po svoji moči v prospeh društva. Opomnimo še, da društvo šteje 42 članov.

Dopisi.

Iz Lesca. Čudimo se, da Begunjski skoraj nič ne poročajo o domačih novicah med svet, saj imajo vendar večkrat dokaj zanimivega. Sedaj pripovedujejo, da se njih župnik Kleindinst že več ne zna dostojno obnašati. Pretepel je namreč nekega dečka v šoli tako, da je bil ves klobasast ter imel mnoge potplutbe. Pa še s kakšno jezo in kričanjem je to počel in ga metal po tleh pred celim razredom, da so se vsi otroci tresli, potem jih je pa zmerjal z begunjskimi barabami. Zakaj neki je šel med Begunjske? Kaj neda je to olikano! Dečkov oče je naznanil to stvar orožnikom, da pride na pristojno mesto. Radi bi vedeli, na kakšen način uči župnik otroke dostojnega vedenja, ako jih tako srednjeveško pobija. Pa kaj učiti! saj Begunjski sami ne verjamejo, da zna župnik zadosti poučevati, ker mu morajo večkrat gg. patri iz Brezij pomagati, ali pa celo izostane od pouka. Na lov hoditi, posebno v spremstvu, to zna dobro, še čelo ponoči od doma ostajati, da ga iščejo za sv. obhajilo, pa ga ni nikjer dobiti. Za prvega aprila zna tudi ljudi imeti, ko se jim zvoni k maši, h kateri pridejo, a maše pa ni, ker je prijetnejše v Gorici. Saj so tako divji petelini, pute, srne in drugo več, kakor njegova služba, ker še tega ne drži vselej, kar oznani. Se mnogo se pripoveduje, kar bomo pa ohranili za prihodnje. Begunjski imajo oči odprte tudi ponoči, pa ponavadi po več skupaj.

Naznanila

televadnega društva „SOKOL“



z ženskimi oddelkom v KRANJU.

Bratje Sokoli!

Na Vnebohod, dne 20. maja t. l. se vrši izlet na Koroško. — Spored je sledeči: V sredo, dne 19. maja odhod z vlakom ob 7:58 zvečer do Trčiča. V Trčiču je bratski sestanek in ob 11. uri zvečer odhod ter pesizlet na Koroško. Prihod v Kranj 20. t. m. z vlakom čez Jesenice. Zbirališče pred odhodom je na kolodvoru. Bratje! Agitirajte, da se vsakdo udeleži tega izleta, da bomo v kolikor mogoče največjim številu korakali prvi pozdravljati koroške Slovence, navdušiti jih za našo sveto sokolsko idejo, za sveto narodno stvar! Z bratskim «Nazdar!»

Vaditeljski zbor.

Sejmi prih. teden na Gorenjskem;

21. v Trčiču, v Mengšu.

Zaplenjeno!

Godovi prihodnjega tedna:

16. Mladena; 17. Patkal, Dušaje, Smiljana; 18. Feliks, Medan; 19. Celestin, Predivoj, Vitoslava, Ivo, Milan; 20. Milodan; 21. Valens, Negomir, Jelina; 22. Helena, Milan, Boža.

Zgodovinski in slojevstveni pregled za prihodni teden:

16. maja. — 1809. Napoleon I. združi cerkevno (papežovo) državo s italijanskim kraljestvom. — 1848. * Pesnik in rodoljub Iv. Nep. Resman na Otoku pri Mošnjah.
17. maja. — 1626. Na Zgornjem Avstrijskem kmečka vstaja. — 1742. Bitka pri Caslavu. — 1749. Ed. Jenner, ki je vpeljal cepljenje koz. — 1847. v Frankobrodu otvorijo narodno zborovanje. — 1891. † Pesnik Ivan Jenko v Gorici (brat slavnega lirika Simona Jenka).
18. maja. — 1786. * L. Borne. — 1799. † Francoski pisatelj Beaumarchais. — 1804. Napoleona I. proglase za francoskega cesarja. — 1807. † Pisatelj Anton Traven na Ježici pri Ljubljani. — 1896. † Pisatelj Jožef Skofic v Ljubljani.
19. maja. — 1498. Vasco de Gama odkrije pomorsko pot v Vzhodno Indijo. — 1754. * Pisatelj Anton Traven na Dobu. — 1762. * Modroslovec Janez Gottlieb Fichte v Rammenau (Zgornja Lužica). — 1790. Na Francoskem odstranijo predprave plemstva. — 1824. † Angleški pesnik lord Byron. — 1869. * Pesnik Anton Medved v Kamniku. — 1898. † Angleški državnik Gladstone.
20. maja. — 1545. Cesar Maks I. dožene nameravane medsebojne ženitev (nadvojvoda Ferdinand in Ana, hčerka češkega in ogrskega kralja Vladislava II.; Ludovik, prestolonaslednik na Češkem in Ogrskem, in Marija, sestra nadvojvode Ferdinanda) v Požunu in 22. julija na Dunaju. — 1818. Bitka pri Bautzenu. — 1875. Pisatelj Andrej Likar v Polonu na Kočevskem.
21. maja. — 1471. * Albrecht Dürer, najslavnejši nemški slikar, risar in bakrorezec v Norimbergu. — 1506. † Kristof Kolumb v Valadolidu. — 1809. Nadvojvoda Karel premaga pri Aspernu Napoleona I. (prvi dan boja). — 1882. Pisatelj Janez Stritar v St. Vidu pri Zatičini.
22. maja. — 1788. * Pesnik I. A. Zupančič v Ljubljani. — 1809. Zmaga pri Aspernu (drugi dan boja). — 1813. * Skladatelj Richard Wagner v Lipskem. — 1882. Otvoritev šentgotardskega predora.

Umetnost in književnost

Ta teden smo prejeli:

A. Rapč: **Dano**. Jan Legova mladinska knjižnica f. Cena 1 K, s poštnino 1-16 K. Priporočamo.

Letno poročilo kranjske kmetijske šole na Ormu za leto 1907/08. Šola je obiskovalo 18 učencev. Z Gorenjskega so ti-le: Andrej Černe iz Kranjske gore, Franc Hribar od Kriza pri Komendi, Anton Poljanec z Bohinjske Bistrice v drugem letniku in Franc Šušteršič iz Dolnic pri St. Vidu nad Ljubljano v prvem letniku.

Železniška nesreča nad Mariborom.

Iz Maribora smo dne 11. t. m. dobili sledeči brzojav: Ob 1. in 19 minut se je v tukajšnji postaji zapeljal brzovlak št. 9, ki vozi z Dunaja čez Koroško na Tirolsko, v osebni vlak št. 73, ki prihaja ob 1. in 7 minut ponoči v Maribor in je stal pri signalni deski. Oba vlaka sta se vnela. Enega mrtvega so doslej potegnili iz razbitih vozov. Sati se je, da je še več ponesrečenih. Brzovlak št. 5 je iz Maribora posebej odposlan in ima priti v Ljubljano s 85 minutami zamude, ki iznaša ob 7. uri jutraj za 1 uro 10 minut. Nesreča na postaji se je primerila, ker semafor ni bil postavljen na »Stoj«. Kako se je to zgodilo, ni dognano. Na postaji delujejo železničarji s požarno brambo, da bi pogasili ogenj, ki preti tudi drugim železniškim objektom.

Sedaj, ko se je položaj nekoliko izjasnil, se kaže, da so bile prve vesti o železniški nesreči, ki se je primerila v terek pri Pesnici nad Mariborom, prelihrane. Vendar pa je katastrofa vsekakor še zelo velika. Poštni vlak, ki je stal na tiru, ker ni dobil znamenja za prosto vožnjo, ima številko 37 in je znan kot »gledališki vlak«. Brzovlak št. 9, ki je prišel za njima, je našel signal za prosto vožnjo. Vendar je pa strojevodja opazil, da ima vlak pred seboj in je dal nasproten par, čim je mogel. Skoraj sočasno pa je opazil tudi strojevodja osebnega vlaka prihajajoči brzovlak ter je hitro skočil na lokomotivo in pognal vlak dalje. Karambol se pač ni dal več preprečiti, toda posledice bi bile veliko groznejše, ako ne bi bilo osobje tako previdno storilo, kar se je dalo. Lokomotiva brzovlaka se je zaletela še s tako silo v zadnji vagon osebnega, da ga je kar prerezala; razbit je tudi predzadnji voz. Lokomotiva se je zapeljala na kolesje razbitega vagona. Vozovi so se vneli in ogenj se je videl daleč v noč. Ubit je bil slikar Walter z Maribora, ki ga je vrglo zmečkanega deset metrov čez nasip; štiri osebe so pa poškodovane. Pomožni vlak so odposlali iz Maribora. Iz Gradca se je odpeljalo reševalno društvo, ki se je pa vrnilo, ko je izvedelo, da je njegova pomoč že nepotrebna. Razbiti vozovi so podrli dva brzojavna droga in žice so se potrgale. Ponesrečence so odpravili v Maribor.

Zaradi nesreče pridejo v preiskavo uradniški aspirant Hugo Slansky, ki je zaspal, postajni čuvaj A. Kvas in pa blokni čuvaj Frangeš, prvi, češ, da ni zbudil uradnika, drugi pa, ker je pustil brzovlak na postajo. Frangeš trdi z vsi odločnostjo, da je dobil znamenje, da je proga prosta, Slansky pa odločno zanika, da bi bil daleč kakšen signal. Če bi bila proga električno blokirana, kakor je na drugih mestih, bi bila taka nesreča sploh nemogoča.

II. zlet gorenjskih sokolskih društev se vrši dne 15. velikega srpana t. l. v Trzinu.

V Kranju, dne 15. maja 1909.

Ogrska ministrska kriza je provzročila, da so si zdaj koalicijski bratci v lasoh, kakor da niso nikoli skupaj čepeli pri jasilih. Košut je v klubu neodvisnjake stranke govoril o svoji avdienci pri vladarju in je napadal svoje dosedanje, na podlagi programa iz leta 67 stoječe zaveznike, ki zdaj nastopajo proti neodvisnjakom in zatajujejo vprašanja, ki so največje važnosti za gospodarsko osamosvojitve Ogrske. Košutu so aplavdirali po teh besedah. Andraš je pa po svoji avdienci pripovedoval, da ga je kralj zelo milostno sprejel, da se pa politični položaj ni še nič izpremenil.

Viljem na Dunaju. Dunaj, 15. maja. Prvčernjšnjem svečanem obedu v cesarskem dvoru je cesar Franc Jožef nazdravil Viljemu ter se »z odkritosrčno hvaležnostjo spominjal v zadnjem času ponovno sijajno izkazane zvezne zvestobe« in je trozvezo označil kot jamstvo miru. Cesar Viljem je odgovarjal z željo, da bi ta zveza med Avstrijo in Nemčijo trajala v najkasnejšo bodočnost. Popoldne sta oba cesarja brzojavno pozdravila laškega kralja.

O reviziji turške ustave razpravlja zbornica v Carigradu. Po načrtu nove ustave, ki je predložen zbornici, bi imel sultan pravico imenovati samo velikega vezirja in šeja ulislam. Veliki vezir ima pravico svobodno sestaviti svoj kabinet. Ako zbornica da kabinetu nezaupnico, je ministristvo primorano odstopiti. Za izdajanje amnestije je treba dovoljenja poslanske zbornice. Ako zbornica odkloni dvakrat kakšno vladno predlogo, jo je treba razpustiti. Ako je nova zbornica istega mnenja kakor njena prednica, je dotična vladna predloga definitivno pokopana. Zasedanje parlamenta traja 6 mesecev. Senat šteje 45 članov, izmed katerih jih imenuje eno tretjino sultan, dve tretjini pa jih izvoli zbornica. Pravica sultana, da sme nevarne osebe poslati v prognanstvo, se odpravi.

Portugalsko ministristvo. Lizbona, 14. maja. Novo ministristvo je sestavljeno tako: Predsedstvo in notranje zadeve Venceslao de Lima; pravosodje Medeiros; finance Azevedo; zunanje zadeve Borage; vojna Cardeira; mornarica in kolonije Perreira Vianna; delo Barjona.

Novičar.

Zaplenilo nam je v soboto tuk. okr. glavarstvo cel odstavek »Črtica izza septembrskih dogodkov«. Priredili smo takoj drugo izdajo.

Na Jesenicah je priredila narodno-napredna stranka minulo nedeljo shod, katerega je vsled silnega vrisča navzočni vladni komisar razpustil. Na shodu je govoril kot zastopnik izvrševalnega odbora, deželni poslanec dr. Ivan Oražen in kot povabljenec g. Adolf Ribnikar, da poroča o organizaciji narodnih delavcev. Shod je bil srednje dobro obiskan. Posetile so ga vse tri stranke, manjkalo je le še slavnih Pongračevih fabriških pristasev. Predsednikom shoda je bil izvoljen po precej hudih kontroverzah g. dr. Janko Vilfan iz Radovljice, ki je podelil besedo prvemu poročevalcu dr. Oražnu, ki je govoril splošno o političnem položaju slovenskega naroda. Kazal je na krivice, ki se nam gode na slovenskem polju, v justični upravi in v državnih uradih sploh. Radi malenkostnega pobiranja šip in par snetih nemškutarskih tabel so pri nas obsodili ljudi na toliko tednov ječe, kolikor so pri štajerskih sodiščih dobili nemški demonstrantje dni zapora; nemškonacionalnim sodnikom v Gradcu pa se te ostre kazni niso bile dovolj ter so spremenili tedne v mesece. Govornik razpravlja o aneksiji Bosne in Hercegovine. Avstrijci smo okupirali Bosno, Avstrijci smo vtaknili nestete milijone denarja v te dežele, Avstrijci imamo če danes desetisoče vojaštva v teh deželah, mi bomo morali šteti skoro dve tretjine tega davka, ki ga bodo naložili vsled vojnih priprav — a avstrijska Bienenrothova vlada je prodala Madžarom za prazen nič Bosno in Hercegovino. Naši slovanski bratje v teh deželah bodo prišli sedaj še v težje sužnje verige kot so jih nosili pod turškim polmescem, kajti madžarska agrarna banka jim bo pila kri in jih spravljala na berasko palico. Končno je govornik govoril o politični organizaciji narodno-napredne stranke na Jesenicah, priporočal toplo ustanovitev politično-gospodarskega društva in predlagal pripravljalni odbor, in sicer gg. Lovra Humra z Jesenic, Ivana Zupančiča iz Rateč, Ivana Potočnika s Koroške Bele in Hkavca z Javornika. — Drugi govornik g. Adolf Ribnikar je govoril o pomenu narodne delavske organizacije. Njegov govor so ves čas motili navzoči socialni demokratje z raznimi mejklici. Slednjič dobi besedo socialni demokrat Anton Kristan, ki pa ni mogel priti do prave besede, ker so začeli nekateri pisikati na pisčalke. Predsednik je opetovano poizkušal napraviti mir, a brez uspeha. Vrišč je bil vedno večji, dokler ni vladni zastopnik razpustil shoda.

Kranjska podružnica slovenskega planinskega društva priredi svoj letošnji prvi celodnevni izlet dne 20. maja iz Kranja čez Štefanovo goro v Kokro in odtod k Čemšenikarjevimi studencem. Skupno kosilo bode v Kokri. Povratek na vozeh. Odhod ob šestih jutraj iz »Zvezde«. Natančnejše podatke in pojasnila dobe p. n. članice in člani potoma pole. Ker kokriška dolina spada med najlepše in najinteresnejše predele naše Gorenjske, pričakuje prav obile udeležbe. Odbor.

Učiteljsko društvo in šolski okraj Kranj je imelo dne 13. t. m. ob 2. uri popoldne v prostorih dekliske ljudske šole v Kranju svoj letni občni zbor, katerega se je udeležilo 28 članov in članic. Predsednik, g. France Luznar, nadučitelj na Primorskem pri Kranju, z iskrenim pozdravom odpravi zborovanje, omenja v daljšem govoru novega šolskega zakona v Avstriji, čegar štridesetletnica se bo obhajala dne 14. t. m., in se komčno s toplimi besedami spomni člana tovariša g. Jožefa Svetliča, učitelja v Škofji Loki, ki je umrl dne 11. aprila t. l. (V znak sožalja se navzoči vzdignejo s sedežev.) — Tajnik g. Vilko Rus, učitelj v Kranju, obsirno in temeljito poroča o društvenem delovanju v preteklem poslovnem letu. z njegovega tehtnega poročila posnemamo te-le glavne podatke: Društvo šteje 2 častna in 45 rednih članov. Odbor se je posvetoval v šestih sejah v društvenih zadevah. Lanski redni občni zbor se je vršil dne 14. maja 1908 na Šmarjetni gori pri Kranju; drugi občni zbor je bil dne 2. nov. 1908 v Kranju, na katerem so poročali v imenu socialnega odseka gospodje: Vilko Rus o pevskih zborih; Jožef Lapajne o posojilnicah in mlekarah; Jožef Stupica o bratnih društvih (poročilo odsotnega referenta je prebral tajnik) Janja Miklavčič o vzgoji deklet po šolski dobi; France Luznar o učiteljskih društvih. Razen tega je predaval jako zanimivo g. France Luznar »O samopomoči v boleznih«. Po sklenjenem zborovanju so si ogledali udeleženci ljudsko galerijo v Narodni čitalnici. — Dne 2. avgusta 1908 se je odbor udeležil ustanovnega shoda ferialnega društva »Vesna«. — Dne 16. jul. 1908 je zboroval socialni odsek, doletel poročevalce o raznih strokah iz nemškega delovanja učiteljevega in sprožil misel na koncert, ki se bo vršil letos dne 19. junija v Sokolovi telovadnici v Kranju v prid učiteljskega konvikta. — Vsled premeščenja je društvo izgubilo enega člana; g. Karel Mahkota, učitelj v Trzinu, je namreč dobil službo v Trstu; umrl pa je en član, g. Jožef Svetlič, učitelj v Škofji Loki; društvo mu je poklonilo lep venec na rakev. Učelji-tovariši so se pa z ganljivo žalostinko poslovili od ljubeznivega tovariša. — Odboru je došla spominska knjiga, kjer so vpisani zapisniki občnih zborov od l. 1890—1895. — Tajnikovo poročilo se vzame odobruje na znanje. O društvenem denarnem stanju poroča gđ. Janja Miklavčič, učiteljica v Kranju. Dohodki znašajo 323 K, stroški pa 141 66 K; torej je preostanka 181 34 K. — Za pregledovalca računov se volita gđ. Ana Petrovič, učiteljica v Smledniku, in g. France Krmelj, učitelj na Šenturski gori. — V imenu odseka za izdajo knjige »Kranjsko okrajno glavarstvo« poroča njega načelnik g. F. Komatar, prof. v Kranju. Opisovše ni poslalo 10 šolskih vodstev. Zazelenih podatkov iz cerkvenih arhivov se ni dobil urednik od 5 župnih uradov kranjskega in 13 župnih uradov starolosega dekanata. Zemljevid, ki se priloži knjigi, je nastanjen v 1500 izvodi. — Pri volitvi odbora se na predlog g. Fr. Krmelja voli stari odbor z vzklikom; člani odbora so: gospodje France Luznar, predsednik; Andrej Kmet, podpredsednik; Vilko Rus, tajnik; gđ. Janja Miklavčič, blagajničarka; gđ. Ida Malij; Rudolf Zore; namesto g. Fr. Ivanca, ki je med letom izstopil iz odbora, vstopil iz odbora, vstopi g. Anton Mahkota, nadučitelj v Vogljah. — Pri zborovanju »Zaveze jugoslovan. učit. društev«, ki se vrši v septembru t. l. v Mariboru, bodo zastopali društvo gospodje: Jožef Lapajne, Lovro Perko, France Rojina, V. Rus in gđ. Angela Miklavčič; namestnika zastopnikov sta gđ. Janja Miklavčič in g. France Krmelj. — Predsednik opozori navzoče na tiskano Poročilo o XX. glavni skupščini. Zaveze jugosl. učit. društev in razpeča med njimi več izvodov. Nato zaključijo zborovanje, po katerem se je vršila vaja za nameravani koncert.

Dijaki cesarja Franca Jožefa gimnazije v Kranju so imeli dne 12. t. m. prost dan, da pride pod vodstvom svojih razrednikov običajne majnikove izlete. Razredi Ia, Ib in IIb so se peljali z gorenjskim vlakom do Zirovnice, kjer so izstopili in posetili v zeleni Vrbi rojstni dom našega največjega pesnika, dr. Franceta Prešerna; nato so krenili mimo penečega Šuma skozi romantično sotesko Vintgar na Bled, kjer so z gradu uživali prekrasen razgled, peljali se na zeleni otoček sredi jezera in ondi zvonili s čudodelnim zvoncem. — Učenci IIa razreda so pohitili preko mirnega Javornika pod Sv. Jostom in skozi mična Selca v mirne Železnike; v Kranj so se vrnili mimo tihotne Bukovčice. — Razred III. je šel v lepo bohinjsko dolino ter si ogledal idilično bohinjsko jezero pa od pesnikov po pravici opevani, mogočni slap Savice. — Učenci IV. in V. razreda so krenili na sosednjo Koroško. Posetili so glavno mesto Celovec, poiskali mestne zanimivosti, med drugim ponosno Mohorjevo tiskarno in šli k pravljicnemu Vrbskemu jezeru, preko katerega so se peljali s parnikom. — VI. in VII. razred sta posetila samotno Blaško jezero in ljubki St. Jakob v zelenem Rožu. — VIII. razred si je izbral, kakor se to spodobi, najdaljšo in najtežavnejšo pot. Ob treh jutraj so odkorakali podjetni mladeniči iz Kranja proti Trzinu, prestopili na starodavnem prelazu Ljubelju Karavanke in po deseturni hoji dospeli v Borovlje — na cilj svojega potovanja, kjer so si ogledali dobroznano puškarsko tovarno g. c. in kr. dvornega zalaga-

telja Petra Vernika. — Vsi izleti so se izvršili v najlepšem redu in ob najkrajšem vremenu.

Na cesarja Franca Jožeta gimnaziji v Kranju se vrše pisni maturitetni izpiti dne 2., 3., 4. in 5. junija, ustmeni pa dne 19., 20., 21. in 22. julija.

Deželna električna centrala ob Savi pri Kranju. »Slovenec« piše: Železniško ministrstvo hoče savsko vodno silo porabiti za elektriziranje alpskih železnic. Železniško ministrstvo po svojih strokovnjakih že dolgo preiskuje vse vodne sile, ki bi prišle v poštev za električni obrat. Na Kranjskem se je odločilo za Savo med Kranjem in v Smledniku. Iz dveh central — pri Prašah in sestavila — bi se dobilo po načrtu železniškega ministrstva okoli 8000 konjskih sil. Ta ogromna moč bi služila samo železnici in bi bila torej odtegnjena uporabi domačega ljudstva v poljedelske in industrialne namene. Kranjski deželni odbor pa se bavi že delj časa z vprašanjem, kako uporabiti moč vodne sile za povzdigo ljudskega gospodarstva in projektira ob isti vodni sili veliko deželno električno centralo, ki bi preskrbela skoro vso Gorenjsko, Ljubljano in ljubljansko okolico s ceneno električno silo za razsvetljavo in kot gonilno moč za obrt in poljedelske stroje. Dežela bi oddajala elektriko občinam, občine pa interesentom. Ker železniško ministrstvo sili k izvršitvi svojega načrta, je razpisana od kranjskega okrajnega glavarstva obravnavna na dan 25. majnika t. l. Deželni odbor se je temeljito bavil s tem vprašanjem in sklenil, da stori vse korake, da se ta najvažnejša vodna sila ohrani deželi in uporabi za napredek našega narodnega gospodarstva.

Odsoku za napravo električne centrale ob Zavrčnici. Kakor je slišati, so prizadete občine, ki menijo napraviti »električno centralo ob Breznici« marljivo pri delu. Odsok je menda že voljen in prične ob kratkem svoje delo. Vsled tega svetujemo temu odsoku prav toplo sledeče: Najprvo delo, ki ga izvrši ta odsok, naj bo, da zahteva od deželnega odbora kratko, a obvezno izjavo, da ne bo deželni odbor nikdar segel po tem podjetju, ako se dokaže možnost te centrale. Ako nas znamenja ne varajo, je brzkone deželni odbor tega-le mnenja: Voljeni odsok bo zdelal vse predpriprave, celo podjetje resnično ustanovil — čeravno na papirju — a konečno se bo deželni odbor postavil na § 77 obč. reda, ki ga je deželni odbornik dr. Lampe na shodu radi te centrale v Radovljici tako povdarjal — in rekel: Ker se ne morete zjediniti, napravimo mi podjetje in mirna Bosna. — Deželni odbor pride s takim korakom najceneje do neke moderne oprave, ki bo služilo S. L. S. kakor dobro došlo reklamno sredstvo, češ, poglejte nas, kako napredni smo in kako skrbimo za deželo. O tej slutnji nas potrjuje »uvodnik« v »Slovencu« z dne 12. maja t. l. pod naslovom: »Boj za Savo,« ki je priobčen na drugem mestu. Tam beremo med drugim: »Dežela bi oddajala elektriko občinam, občine pa interesentom (1?)... Torej pozor! — e.

Postajenačelnik Inglič že zopet na delu. Ta poturica slovenskega naroda, s katerim se pa še vedno bratijo nekateri tukajšnji gospodje, je že zopet odpustil aspiranta Šubica in poduradnika Alojzija Potnika. Ko se natančneje informiramo, izpregovorimo kaj več o njem, da mu bo zvenelo po njegovih germanskih ušesih. Heull!

Za Aljažev dom so darovali v Kranju gospodje: Vinko Majdič 50 K, Edvard Dolenz 20 K, Karel Šavnik 20 K, Karel Puppo 20 K, J. & A. Majdič 10 K, Franc Crobath 10 K, Janko Sajovic 10 K, Makso Fock 1 K, dr. Josip Kušar 10 K, Tomo Pavšler 10 K, gospa Terezija Florian 1 K, Feliks Urbanc 2 K, Rudolf Rus 10 K, dr. Val. Štampihar 5 K, prof. Anton Zupan 1 K, Rudolf Kokalj 10 K, Rajko Marenčič 10 K, prof. Josip Bučar 1 K, Ivan Rakovec 5 K, Franc Benedik 1 K, Franc Krenner 1 K, Jože Logar 10 K, Rajmund Krisper 2 K, Josip Krenner 1 K, Franc Omerša 10 K, Fer. Polak 5 K, Jernej Kušar 1 K, A. Šinkovec 1 K, Ciril Pirc 5 K, Mavril Mayr 5 K, Josip Likožar 1 K, Franc Pogačnik 1 K, prof. Komatar 1 K.

Veselo gledališče. Danes, jutri in v ponedeljek se bodo vršile na vrtu gospe Marije Mayrjeve (v slučaju neugodnega vremena pa v notranjih prostorih) predstave, in sicer vsakikrat z novimi sporedoma. Predstave izvaja ravnokar došla hrvatska družba. Zeleti je, da slavno p. n. občinstvo kar najmnogobrojnejše poseti te predstave.

Prvi učiteljski »kruhek« radovljanskega okraja se je dne 13. t. m. izborna obnesel na Bledu. Udeležba je bila nepričakovano sijajna. 24 udeležnikov mora navdati vsakega domoljuba s zavestjo, da je slovensko učiteljsstvo še zavedno. — Prihodnji sestanek se vrši v Lescah. Na svidenje!

Radovljisko postajališče ima še vedno samonemsko stampiljo. § 19.

Telovadno društvo Sokol v Škofji Loki priredi v nedeljo, dne 16. maja svoj prvi letošnji pešizlet čez Soro, Medvode v Goričane. Odmor bode pri gosp. Kolencu. Bratska društva v kroju, kakor slavno občinstvo se uljudno vabijo, da se udeleže izleta. — Odhod točno ob 1. popoldne. Zbirališče pred društveno telovadnico v Škofji Loki.

Državna konjorejska darila se bodo letos delila za kobile z zrebetom, ki še sesa ali je že odstavljen, za mlade razkočne kobile in za zrebce po naslednjih postajah na Gorenjskem: na Bohinjski Bistrici 21. junija ob 9. uri dopoldne za

konje mrzlokrvnih plemen, v Lescah 22. junija ob 9. uri dopoldne za konje mrzlokrvnih plemen, v Kranju 23. junija ob 8. uri dopoldne za konje mrzlokrvnih plemen, v Domžalah 26. julija ob polu 3. uri popoldne za konje mrzlokrvnih plemen. jerske občine. Ta železnica je gospodarsko in strateško zelo potrebna.

Poročil se je g. Fran Jebačin, pristav drž. železnice na Jesenicah, z gđ. Zeno plem. Lukanc Savenburg, hčerko gosp. polkovnika plem. Lukanc Savenburga.

Veseličo priredi pevsko in bralno društvo »Triglav« v Radovljici v soboto dne 22. maja t. l. v dvorani g. R. Kunstelja. Spored: Petje in igra »Berite Novice«. Začetek ob osmih zvečer.

Župnija Naklo je podeljena g. Jožefu Seigerschmiedu, župniku v Lescah.

Velik hotel na Planini nad Jesenicami bo gradil g. Josip Kolman iz Slatine pri Begunjah, vpokojen postajenačelnik. Les za to ima že pripravljen, suh in obrezan v Črnem vrhu nad Planino.

Iz deželnega odbora. Vodovodu v Šiški se dovoli 25% deželne podpore. — Pogajanja med Muhrom in deželnim odborom radi nakupa blejske graščine so se rardila.

Cvi za vodovod v Šiški so pričeli polagati ta teden.

Nesreča. Po stopnjicah je padel v Domžalah v Kušarjevem mlinu Franc Židan tako nesrečno, da je vsled poškodb v deželni bolnici umrl.

Rekurz ljubljanskega veteranskega društva proti odloku kranjske deželne vlade, s katerim se je društvo razpustilo, je ministrstvo notranjih zadev zavrnilo. S tem je usoda tega lojalnega in patrijotičnega društva zapečatena. Zaslugo za to ima naša ljuba vlada, ki je vzela tudi društveni denar.

Sokolaki dom na Jesenicah. Jeseniškemu »Sokolu« je podaril g. Anton Treven, posestnik in trgovec na Jesenicah, za zgradbo »Sokolskega doma« krasen in dragocen prostor ob veliki cesti med Jesenicami in Savo. Posestnik in poštar na Jesenicah g. Alojzij Schrey pa je podaril društvu 18 m dolgo, 12 m široko in 4 m visoko lepo barako, ki se primerno prezida v »Sokolski dom«. Oba gospoda sta bila na zadnjem izrednem občnem zboru izvoljena za častna člana, ker sta z darilom društvo rešila v najbolj kritičnem času iz zagate in mu omogočila najlepši razvit v bodočnosti. S tem je končan spor z lastnikom dosedanje telovadnice dr. Pretnerjem.

Vlak je užgal smrekove in bukove gozde ob podnožju Mežaklje, ki so last posestnikov M. Čopa, V. Goloba in Katarine Svetina iz Dobrave, občina Gorje na Gorenjskem. — S pomočjo raznih požarnih bramb iz sosednih krajev in železniških delavcev se je posrečilo ogenj kmalu omejiti. Skoda še ni znana.

V okrajni centrali zastop škofjeloški je imenoval deželni odbor svojim zastopnikom g. Luka Markeljua, posestnika v Škovinah.

Za železnico Kamnik-Polzela je vložilo stiri-deset občin ob kamniški železnici in projektirani po tuhinski dolini prošnjo na vojno in železniško ministrstvo.

Občni zbor »Slovenskega društva v Ljubljani« se vrši v soboto dne 22. maja 1909 ob 1/2 9. uri zvečer v gostilniških prostorih »Narodnega doma«. Spored: 1. Predsednikovo poročilo. 2. Blagajnikovo poročilo. 3. Poročilo pregledovalcev. 4. Volitev predsednika. 5. Volitev društvenega odbora. 6. Volitev dveh pregledovalcev. 7. Slučajnosti. Opomba: Društveni odbor obstoji iz predsednika, 9 odbornikov, izmed katerih jih mora vsaj 6 stanovati v Ljubljani, ter 2 namestnikov, katerih mora vsaj 1 stanovati v Ljubljani.

Mešni občinski zastop kamniški je soglasno sklenil prošnjo na ministrstvo javnih del za državno stavbeno in umetniško rokodelsko šolo v Kamniku.

Obrtna zadruga za blejsko okolico in Bohinj na Bledu priredi dne 6. junija t. l. drugo preizkušnjo vajencev 9. uri dopoldne v »Blejskem domu«. Vsi vajenci, ki nameravajo napraviti preizkušnjo, naj predlože kolka prosto prošnjo do 28. maja na obrtno zadrugo na Bledu. Prošnji se naj priloži potrdilo mojstra in denarni znesek 5 K. Vajenci izven zadruge, ki bi se radi udeležili preizkušnje, plačajo 12 kron.

Vojaska vaja v Planini pri Ratečah. Stiri stotnije lovškega batajlona, nastanjenega v Trbižu, so imele v ponedeljek vajo skozi Rateče v romantično gorsko dolino Planico. Ondi so imeli vojaki tudi menažo kakor v slučaju vojne. Snega je bilo do bokov. Vračaje se čili, so prepevali spotoma svoje česke in poljske pesmi.

Nadzornik ženske kaznilnice v Begunjah je postal bivši adjunkt moške kaznilnice v Gradiški A. Straka.

Pod vlak je skočil pri Vižmarjih, kakor se sedaj končno dognali, 54 letni mizarski pomočnik in posesnik v Rožni dolini A. Prevč, doma iz Stare Oselice pri Škofji Loki.

Vodovod za Mošnje in Brezje se prične takoj graditi. Ugovore je deželna vlada zavrnila, tako da ni več zadržka proti izvršitvi tega potrebnega vodovoda. Rekurz na upravno sodišče nima odločilne moči.

Iz Smokuča nam poročajo: V ponedeljek zjutraj so našli domači na zapečku mrtvega posestnikovega sina Janeza Zupana, po domače

Kugvov. Prejšnji dan je bil še prav dobre volje. Rad ga je malo pocukal in morda je to vzrok nagli smrti. Star je bil okrog 40 let.

Državna podpora v znesku 600 K za vzdržavanje in skrbno gojitev šolskih vrtov se je izvršila tporazumno z deželnim šolskim svetom in kmevijsko družbo. Dobili so po 50 K kot osebno nagrado sledeči učitelji na Gorenjskem I. Jezeršek pri Sv. Križu nad Trzicem, J. Semerl v Lescah in U. Konjar v Motniku. Dalje je razdelil deželni šolski svet v ta namen določeno deželno podporo v znesku 1000 kron sledečim nadučiteljem na Gorenjskem po 100 K: Fr. Rojina v Šmartnem pri Kranju, Fr. Lavtižarju v Šmartnem pod Šmarno gorjo, J. Zirovniku v Zg. Gorjah in J. Slapsaku v Vodicah.

Kako ostane ženska res mlada. Odkar obstoji človeštvo, se je zlasti ženski svet silno baval s problemom, ni li v moči človeka, da zatre na sebi sledove starosti in jih tako prikrije, da se jih ne opazi. Dragocena pariška mazila in praški skrivnostne esence, ki jih predpisujejo lepotilni doktorji, masaze na obrazu, mlečne kopeli in tisoč drugih sredstev ni nikdar zamoglo popolnoma doseči svojega namena. Neki francoski list poroča sedaj o nekem nezmotljivem sredstvu, ki omogoča ženskam, da ohranijo mladostno svežost in lepoto do pozne starosti. Seveda zahteva to lečenje precej samozatajevanja, ali kaj ne stori vse ženska zaradi lepote? Kar zahteva novi lepotični doktor od ženske, ni nič drugega, nego da vedno molči. Govorjenje utruja obraz, koža se utruja in zaradi tega nastajajo neprijetne brazde in gube. Ali ženske se ne smejo tudi smejati in smehljati in tudi ne jokati, zakaj vsa ta zrcalenja čustev obrablajo mišice na obrazu. Izumitelj novega sistema priseza na svojo metodo in jamči vsem ženskam, ki žive po njegovem navodilu, da ohranijo mlado lice do pozne starosti. Nekaj dam je že pričelo s tem lečenjem, toda vztrajati niso mogle dolgo časa.

Po sklepu lista.

Maribor, 15. maja. Pri današnji ožji volitvi v splošni kuriji v spodnjestajarskih mestih in trgih je izvoljen deželnim poslancem socialni demokrat učitelj Albert Horvatek z 3268 glasovi. Nemški nacionallec Franc Kralj je dobil 2727 glasov.

Izpred deželnega sodišča.

Tatinska brata. Kovača Gasper in Andrej Eržen v Kropi sta Jurju Megušarju iz zaklenjenega poda ukradla 135 kg žrebčev vrednih 42 K. 95 kg se jih je našlo v kovačnici, kjer je delal brat Gasper Eržen. Sodišče je obsodilo že večkrat zaradi tatvine kaznovanega Andreja na 15 mesecev, brata Gasperja pa na osem mesecev težke ječe.

Nepoboljšljiv tat. Jakob Trampuž, postopač, doma iz Smlednika, se je preživljal edino s tem, kar je priberal in ukradel. Po prestani zadnji kazni konec majnika 1908 se je potikal po Kranjskem, Koroškem in Primorskem. Večinoma je izmikaval poljake pridelke. Tako je v Trebojah izmaknil Jerneju Šimnovcu 2 1/2 mernika rži, nekaj krompirja in 1 skaf. Ker je ta tatvino orožnikom naznanil, je to Trampuža tako ujezilo, da je prišel na Šimnovcevo dom ter držeč v vsaki roki odprt nož, grozil, da mora eden Šimnovčevih zakonskih poginiti, da bo kupil revolver ter bo najpreje ustrelil orožnika nato pa Jero Mol in Marijo Jerše. Svoji sestri Franciški Trampuž je pa rekel, da bo prišel h Šimnovčevemu terse bo prav mirnega delal, naenkrat bo pa hitro dregnil Jerneja ali pa Marijano Šimnov v rebra, ker eden od teh dveh mora poginiti. Vse to je bilo obdolženec po pričah dokazano. Obsojen je bil na 13 mesecev težke ječe, po prestani kazni se bode pa oddal v prisilno delavnico.

Neposten postiljon. Poštar Lovrenc Pintar v Sorici je za poštnega voznika sprejel v službo 24 let starega Petra Fröliha iz Stare Loke. Fant je bil preje posten, a se je kmalu vdal pijančevanju in to je bil tudi povod, da je zašel na kriva pota. V več slučajih si je pridiral zaupani mu denar, ki bi ga bil moral pa naročil lastnikom oddati. Izkazalo se je, da je za časa svojega službovanja pri Pintarju pomeveril 247 K 90 v. Obsojen je bil na 2 meseca ječe.

Len delavec. Andrej Bajželj je delal v tovarni za cement v Mojstrani. Ker je delo zane-marjal, vrhu temu pa je še zganjepitju udan, je bil iz tovarne odslovljen. To ga je peklo, in ker si je domneval, da so tega krivi njegovi sodelavci France Pintar, Jožef Križmar in Peter Kajžar, zagrozil je, da bo tistega, ki je to zakrivil, ob glavo dejal. Nadalje je grozil, da morajo tri duše »cugrunt« iti. Ni čuda, če se ga je ta trojica delavcev bala, zlasti ker so ga poznali kot zelo nasilnega človeka, ki se je že med delom stregel. Bajželj trdi, da je bil popolnoma pijan, kar priče zanikajo. Obsojen je bil na eno leto težke ječe.

Listnica uredništva.

— Slavno predsedništvo okraj. učit. društva v Radovljici! Poslano pojasnilo prejeli. Žal, da ga ne moremo objaviti, ker je vsa zadeva za slovensko javnost premalenost: in tudi že zastarela. Sicer pa dopisnik sam ne sili več, da se priobči njegov dopis. S tem je za nas stvar urejena. Ne bodimo v malih stvareh veliki!

POZIV!

Dotičnika, ki je brez odberove vednosti in dovoljenja odnesel malo „Prešernovo“ sliko iz društvenih prostorov ter si je prilastil, pozivlja podpisani odbor, naj sliko v 24. urah vrne, ker se sicer cela zadeva izroči kazenskemu sodniku.

144 —1

Odbor „Narodne čitalnice“ v Kranju.

Naznanilo in priporočilo.

Podpisani uljudno naznanjam slavnemu občinstvu v mestu in na deželi, da bom otvoril

147 3—2

dne 30. maja 1909

lep senčnat vrt
s krasnim razgledom in popolnoma
novim kegljiščem
v Kranju hiš. št. 26.

Točila se bodo raznovrstna le pristna domača vina in izborna mengiško pivo. Istotako se bodo vedno dobivala okusna jedila, kakor tudi prenočišča. Skrbnjeno bode vedno za skrbno postrežbo ter se najuljudneje priporočam z odličnim spoštovanjem

Franc Kuralt.

SOBA

136 2—1

zračna, svetla, s posebnim vhom, na novo opremljena, s pogledom na Glavni trg

se takoj odda v najem.

Več v trgovini **J. Kušan v Kranju.**

Dobro ohranjen

otroški voziček

se proda.

145 3—1

Kje? pove upravništvo „Gorenjca“.

Išče se

146 2—1

natakarica

dobre izurjena za večjo gostilno z vrtom in kegljiščem. :: Nastop dne 29. maja.

Več se izve v Kranju hiš. št. 26.

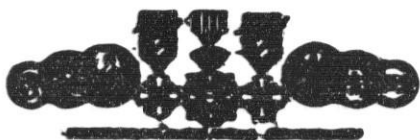
Tovarna za gospodarske stroje

išče

141 5—1

pridne, solidne potnike.

Cenj. ponudbe pod „U. U. 5“ na **Henrika Schaleka, Dunaj I., Wollzeile 11.**



Zobotehnični atelje

Oton Seydl

v Roosovi hiši nad prodajalno
v Kranju.

ZOBOVJA, tudi ne da bi se odstranilo korenine, z ali brez nabno plošče, iz KAVČUKA, kakor tudi ZLATA, dalje VRAVNALNICE in OBTURATORJI se izvršujejo po NAJ-NOVEJŠIH METODAH.

78 52—19

Sprejemne ure vsako nedeljo in ponedeljek od 8. ure dopoldne do 5. ure popoldne.

Odvetnik dr. Fran Novak uljudno
sporoča, da je

142 2—1

premestil in otvoril
svojo odvetniško pisarno
Dalmatinova ul. št. 3 (poleg kmetske
posojilnice). Ljubljana, dne 8. maja 1909.

Razpis.

Telovadno društvo „Sokol“ v Trziču razpiše s tem

zgradbo svoje telovadnice.

Načrti in proračuni so v pregled pri podpisanem telovadnem društvu, ki daje tudi vsa druga pojasnila. Ponudbe naj se vložijo z 10% varščino pri podpisanem društvu najkasneje do 25. majnika t. l. — Na kasnejše ponudbe se ne bo oziralo. Pripomni se, da bo stala telovadnica tik železnice blizu tržiškega kolodvora, da je pesek, kamen, opeka in druge potrebščine prav pri roki.

143

Za odbor telovadnega društva „Sokol“ v Trziču

Ivan Mally

tč. tajnik.

Matija Marinček

tč. starosta.

Naznanilo in priporočilo.

Podpisani naznanjam slavnemu p. n. občinstvu v mestu kakor tudi na deželi, da sem prevzel z dnem 15. majnika t. l.

gostilno in hotel „Štemarje“ v Škofji Loki.

Ker imam veliko zalogo vina, je naravno, da bodem tožil le fina, pristna, domača vina, kakor tudi priznano domače pivo iz pivovarn v Škofji Loki in Mengišu. Ob vsakem času se bodo dobivala topla in mrzla okusna jedila. Imam tudi na razpolago 15 sob, opremljenih z najmodernejšimi zahtevami, kakor kopel, električna luč, vodovod i. t. d., kot prenočišča. — Za voznike je pripravljen lep, zračen hlev. Za poletni čas bo služil v udobnost cenj. gostov tudi senčnat vrt. Za dobro postrežbo kakor tudi za nizke cene sem in bodem vedno skrbel, zategadelj upam, da bodem kot dolgoletni gostilničar si pridobil tudi na svojem novem mestu obilo cenj. obiskovalcev.

Za tanogobrojni poset se najuljudneje priporoča

Fran Rožič

148 3—1

bivši gostilničar kolodvorske restavracije v Kranju.

Keil-ov lak

139
6—2

najboljši lak za tla iz mehkega lesa.

Keil-ova bela prevlaka (glazura) za umi-

valne mize 90 vin.

Keil-ova pasta za čevlje po 30 vin.

ima vedno v zalogi trdka

Keil-ov lak za zlatenje okvirjev 40 vin

Keil-ovo leščilo za poče 90 vin.

Keil-ov lak za klobuke v različnih barvah.

Franc Dolenz v Kranju.

Črnomelj: Anton Zurec;
Idrija: Val. Lapajne;
Kamnik: Ed. Hajek.
Kočevje: Franc Loy.

Ljubljana: Leskovic &
Meden.
Novo mesto: I. Picek.

Postojna: Anton Ditrich.
Radovljica: O. Homann.
Škofja Loka: M. Žigon.
Zagorje: Rih. E. Mihelič.

Naznanilo in priporočilo.

Podpisana slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem prevzela

KAVARNO MAYR
v Kranju, Kokriško predmestje, v „Zvezdi“.

Potrudila se bodem slavno občinstvo zadovoljiti med drugim tudi z najboljšim pivom, finimi pristnimi vini v buteljkah, šampanjcem, finimi likerji in mrzlimi jedili.

Za mnogobrojen obisk se priporočam z odličnim spoštovanjem

Jerica Vičar.

137 3—2

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik

LJUBLJANA,

Slomškove ulice št. 4.

Stavbeno-umetno in konstrukcijsko ključavničarstvo.

Zično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru, obmejno omrežje, vežna vrata, balkoni, verande, stolpne križe, štedilnike i. t. d.

Specijaliteta: 76 52-9

valjični zastori (Rollbalken).

Večkrat premirano!

Glinaste peči

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene priporoča

Avgust Drelse

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

Od c. kr. namestništva oblastveno dovoljeni urad za revizijo in reklamacijo tovarnih listin vseh vrst in pisarna za poizvedbo tarifov

L. Jandl Trst

prevzame brezplačno revizijo vseh tovarnih listin proti 30% deležu najdenih diferenc.

Dopušljate nam torej takoj franko vaše tovarne listine letošnjega leta in v treh dneh dobite poročilo o rezultatu revizije. 14 52-26

Hotel „Ilirija“

Ljubljana

Kolodvorska ulica 22. 3 minute od kolodvora.

Priporoča svoj izvrsten hotel. Priznana dobra kuhinja, pristna domača vina. — Za ženinovanske pojedine in nove maše je na razpolago lep in prostoren salon.

Velik senčni vrh. Najmodernejša urejene sobe za tujce po najnižjih cenah.

Slav. potujočemu občinstvu se priporoča

Marija Novak

hotelirka.

129 3-3

Sivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 10 52-19

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priporoča svoje najbolj priznane

šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje zastoj.

Zlate svetlinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Nabolše kosmetično

zobočistilno
sredstvo

Seydlin

Izdelovatelj

O. Seydl

Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

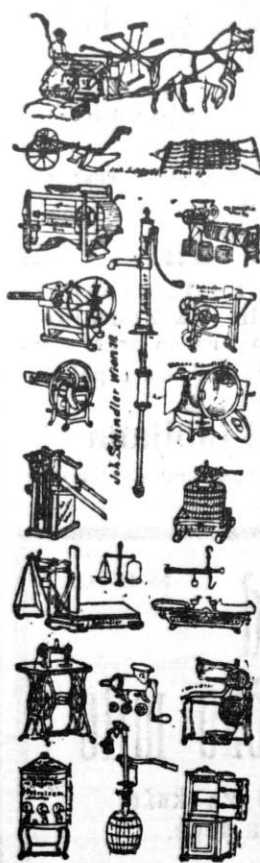
G. Tönnies

v Ljubljani 52-9 89

tovarna za stroje, železo in kovinolivarna priporoča kot posebnost žage in vse stroje za obdelovanje lesa. Francis-turbine osobito za žagine naprave zvezane neposredno z vrtilom. Motorje za bencin in surovo olje, najcenejša gonilna sila.

Ivan Schindler, Dunaj

III./1. pošilja že veliko let dobro znane stroje vsake vrste za poljedelske in obrtne potrebe, kot:



mline za sadje in grozdje, stiskalnice za sadje in grozdje, škropilnice za trave, poljska orodja, mlatilnice, vitle, trijerje, čistilnice za žito, luščilnice za koruzo, slamo-reznice, stroje za rezanje repe, stiskalnice za seno, mline za golanje, kotle za kuhanje klaje, sesalke za vodnjake, sesalke za gnojnice, železne cevi, vodovode i. t. d.

Od sedaj vsakomur po zopet zdatno znižanih cenah: ravnotako vse priprave za kletarstvo, sesalke za vino, medene pipe, gumijeve ploče, konopljene in gumijeve cevi, priprave za točenje piva, skrinje za led, priprave za izdelovanje sodavice in penecih se vin, stroje za sladolede, mline za kavo, dišavo i. t. d., stroje za delanje klobas, tehtnice na drog, namizne tehtnice, stehrske tehtnice, decimalne tehtnice, tehtnice za živino, železno pohištvo, železne blagajne, šivalne stroje vseh sestavov, stroje in orodja za ključavničarje, kovače, kleparje, sedlarje, pleskarje, vse pod dolgoletnim jamstvom po najugodnejših plačilnih pogojih, tudi na obroke. Ceniki z več kot 400 slikami brezplačno in franko. Dopisuje se tudi v slovenskem jeziku. Prekupcem in agentom posebne prednosti!

Piše naj se naravnost: 94 20-3

Ivan Schindler, Dunaj III./1. Erdbergstrasse 12.

Vir zdravja so brezalkoholne pijače med katerimi zavzemajo iz **Maršnerjevih šumečih limonadnih bonbonov**

(okus malin, citron, jagod, češenj in češuninj) pripravljene 97 10-6

ŠUMEČE LIMONADE

prvo mesto. — Samo pristne, ako imajo to varstveno znamko. Letna poraba več kot 40 milijonov komadov.

Edini izdelovalec: **Prva češka akcijska družba orientalskih slaščic in tvornic čokolad**

K. Vinograd, prej A. Maršner.

Glavna zaloga na Dunaju:

Josip Katz VI., Theobaldgasse 4

Mestna hranilnica v Kranji

Splošni rezervni zaklad
(lastno premoženje)
nad **212.500 kron.**

Koncem leta 1908: Stanje hranilnih vlog 4.622.000 kron, posojil na zemljišča 2.890.000 kron ter posojil občinam 413.600 kron.

Ta najstarejši denarni zavod v Kranju uraduje na rotovžu vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne, ob smanjih in tržnih dneh pa tudi od 2. do 4. ure popoldne.

obrestuje hranilne vloge po 42 26-11

4%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje hranilnica iz lastnega. Narasle vložne obresti pripisuje h kapitalu vsakega pol leta — to je dne 30. junija in dne 31. decembra — ne da bi bilo treba vlagateljem se zglasiti radi tega pri hranilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina Kranj z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo. — Da so hranilne vloge res varne, priča zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev.

Hranilnica posoja na zemljišča po 5% na leto in na amortizacijo v 36 letih, tako da na primer dolžnik v teku 36 let popolnoma poplača posojilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsakega pol leta po 3 krone.

**V Newyork
in Canado
Juž. Ameriko**

Odhod iz Ljubljane vsak torek.

Pozor!! 12 52-38

Samo 6 dni

vozijo francoski brzoparniki La Provence, La Savote, La Lorraine in La Touraine iz Havre v Newyork. — Najkrajša črta. —

Veljavne vozne listke in brezplačna pojasnila daje konc. potovalna pisarna

Ed. Šmarda, Ljubljana

Dunajska c. 18, nasproti znane gostilne „pri Figovcu“.

Steckenpferd
lilijino mlečno milo

58 42-14

Najmilejše milo za kožo
:: kakor tudi za pege. ::

Dobiva se povsod.

Največja
tovarniška zaloga
slamniov

za dame prazni od K 1.— naprej
„ „ lišpani „ „ 3.— „
„ gospode „ „ —80 „
„ deklice „ „ —60 „
„ dečke „ „ —40 „

Prepričajte se o znatno nizkih cenah!

**Za gospode vedno v veliki iz-
beri od najcenejše do najfi-
nejše izbere.** 127 13-5

Cene brez konkurence! Postrežba znano solidna!

Na debelo in drobno pri
Antonu Adamiču
KRANJ, Glavni trg
modna, galanterijska in no-
rimberška trgovina.

**Zobozdravniški
zobotehniški :: atelje**
dr. Edvard Globočnik

v Kranju

1 52-36

**Je od 16. septembra 1908 slav. občinstvu
na razpolago**

**vsaki dan in
tudi v nedeljo.**

Franc Omerca v Kranju prodaja dobro in po ceni železno in špe-
cerijsko blago, vilite kotle Maria
Zell, orodje za obrt, gospodinjstvo
in kmetijstvo, sveže seme, trav-
nato, detelje, lucerne in do-
mače. 41 32

Zaradi ogromne zaloge sveže naj-
moderneje
spomladanske in poletne konfekcije za dame,
gospode, deklice, dečke in otroke prodaja že pri
četkom sez je tudi pod lastno ceno.

Na zahtevo pošiljam na deželo tudi brez povzetja.

Naročila po meri za dame in gospode bodo najhitreje
in najcenejše izvršena na Dunaju. 103 8-6

„Angleško skladišče oblek“

O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg 5.

POZOR! SLOVENSKO PODJETJE! POZOR!

Slavnemu občinstvu se uljudno priporoča
dne 11. februarja 1909 na novo otvorjena
velika manufakturna trgovina

Franc Souvan, sin - Ljubljana
v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22.

80 43-11

Josip Pogačnik

krojaski mojster v Radovljici

priporoča cenjenemu občinstvu

svojo delavnico v izdelovanje vseh vrst
oblek za gospode, uradniških uniform,
salonskih, turistovskih in lovskih oblek
ter ogrinjal.

Vedno bogata zaloga angleškega, francoskega
in brnskega sukna. — Naročila se izvršujejo
po najnovejšem kroju točno in ceno ter se
sprejemajo popravila.

Specijalist v izdelovanju frakov in salonskih sukenj.

Zajamčena je vestna izvršitev naročenega dela na-
tančno po meri in izbranim kroju ter po želji na-
ročnika. — Kdor si želi nabaviti elegantne, fine,
obenem trpežne in vsem zahtevam ustrezajoče obleke,
naroči si jih naj pri tej tvrdki in postal bo stalen
naročnik. 86 52-10



Slovenci, ne zabite družbe
SV. CIRILA IN METODA

Zaloga vsakovrstnega
• lesenega, železnega •
in poblazinjenega pohištva
Puc & Comp.
v Ljubljani, v Kolizeju, na Marije Terezije cesti št. 11

5 52-44



Največja trgovina na Gorenjskem.

Rudolf Rus

urar v Kranju

poleg lekarne.

Ustanovljeno leta 1885.

Velika zaloga vsakovrstnih ur, zlatnine in srebrnine ter
optičnih predmetov. Popravila točno in ceno. Najnižje cene.
Priznana izborna blago.

Električna gonilna sila.

Tovarna oljnatih barv, lak in firneža

Brata Eberl

črkoslikarja, lakirarja, stavbena
in pohištvena pleskarja

Ljubljana, Miklošičeve ulice 6,
nasproti hot. „Union“

Ustanovljeno 1842. Telefon 154.
52-38